

Lessen uit de sluiting van Opel

Filip Abraham wil een Vlaanderen dat ook met daden in actie komt.

De auteur is vicerector en doceert internationale economie aan de KU Leuven en de Vlerick School.

De Opelsaga legt de problemen van de Vlaamse industrie pijnlijk bloot, betoogt Filip Abraham. 'Zouden we onze gezonde bedrijven hier niet beter moeten verankeren'?

Opel Antwerpen gaat onherroepelijk dicht. Voor de werknemers en hun familie is dit een persoonlijk drama. Voor de vakbonden, de Vlaamse regering en de minister-president, die grote inspanningen leverden om de fabriek te redden, is de pijnlijke afloop een zware ontgoocheling. Voor de Vlaamse economie is dit een aangewezen ogenblik om stil te staan bij de bredere lessen die we kunnen trekken uit de sluiting van de Opelfabriek in ons land.

Wat hebben we de afgelopen maanden geleerd? We hebben geleerd dat Europa niet de draaischijf van de wereldeconomie is. Dat wisten we al langer. Maar de ervaring met de huidige economische crisis is treffend. In Europa sneuvelen duizenden jobs als gevolg van de inkrimping van de economische activiteit. Tegelijkertijd bleef de Chinese economie het afgelopen jaar groeien met 8,7 procent. China staat op het punt Japan voorbij te steken als tweede economie ter wereld. Kortom, het zwaartepunt van de wereldeconomie verplaatst zich snel naar de nieuwe groeipolen in Azië en Zuid-Amerika.

Voor vele industriële kernsectoren heeft dit tot gevolg dat de beloftevolle groeimarkten buiten Europa liggen. Om groei te realiseren moeten Europese ondernemingen zich in deze nieuwe markten waarmaken. Ze moeten meer exporteren. Ze moeten investeren buiten Europa en zich integreren in het lokaal economisch weefsel van de groei-economieën. Dat betekent niet dat onze ondernemingen geen jobs meer in Europa zullen creëren. Economisch onderzoek toont immers aan dat sterke prestaties van ondernemingen in het buitenland zich vertalen in een afgeleide tewerkstelling in eigen land. Het klinkt paradoxaal maar de toekomst van de industriële werkgelegenheid binnen Europa ligt deels buiten Europa.

Het economische beleid moet inspelen op de toenemende bijdrage van de buitenlandse groeimarkten tot onze eigen welvaart. Tot op heden is dit beleid er in de eerste plaats op gericht om nieuwe buitenlandse investeringen aan te trekken en de tewerkstelling van de bestaande buitenlandse ondernemingen in ons land te vrijwaren. Dat blijft vanzelfsprekend belangrijk. Maar daarnaast is een doeltreffende promotie en ondersteuning van onze bedrijven in de groeimarkten noodzakelijk. Onlangs stelde premier Letermé (CD&V) dat hij de versterking van de Belgische bedrijven in het buitenland als een prioriteit voor het regeringsbeleid beschouwt. Deze visie is correct.

Industriële herbronning

Een tweede les van de Opelsaga is dat Vlaanderen en België steeds minder een draaischijf zijn van de Europese economie. De Duitse hereniging en de uitbreiding van de EU naar Centraal- en Oost-Europa verschuiven het economisch zwaartepunt binnen Europa geleidelijk naar het oosten. De Belgische economie lijdt bovendien onder welgekeende structurele handicaps zoals te hoge loonkosten, een ondoorzichtige staatsstructuur en een weinig efficiënte overheid.

Een fundamentele Vlaamse handicap is dat ons industriële weefsel nog steeds geschraagd wordt door de sectoren die de investeringsgolf van de jaren 60 van de vorige eeuw domineerden. Bijna vijftig jaar later zijn sectoren zoals de automobielnijverheid, de metaalverwerking, textiel, chemie en zelfs de farmaceutische nijverheid volwassen geworden. Het is een globale economische wetmatigheid dat de mature activiteiten geleidelijk overgeheveld worden naar de opkomende economieën. Dit betekent geenszins dat innovatieve ondernemingen in deze sectoren geen toekomst hebben zoals bijvoorbeeld een bedrijf als Umicore bewijst. Het betekent wel in dat er nood is aan nieuwe spitssectoren die de industriële fakkel mee helpen overnemen.

De industriële herbronning van Vlaanderen is het onderwerp van heel wat debatten in de politieke, sociaaleconomische, academische en bedrijfswereld. Dit thema is terug te vinden in tal van rapporten en analyses. Het recente Vlaanderen in Actie-initiatief van de Vlaamse regering, bijvoorbeeld, ontwikkelt een strategisch plan voor Vlaanderen waarin toekomstgerichte ontwikkelingsassen voor de Vlaamse economie geïdentificeerd worden. Helaas laat de implementatie van deze plannen op zich wachten, zoals Voka-voorzitter Luc De Bruyckere in zijn congres toespraak van december terecht aanstipte. Vlaanderen moet nu daadwerkelijk in actie komen: geen plannen meer, maar daden.

Politiek

Een derde en laatste les van de Opelsluiting is dat Vlaanderen en België weinig meetellen in de politieke besluitvorming over zwaarwichtige economische dossiers. Politiek en economie zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Bij belangrijke economische beslissingen telt de politieke macht. Het zal wel geen toeval zijn dat de enige Opelvestiging die gesloten wordt in een kleinere EU-lidstaat ligt, terwijl de sluiting van vestigingen in grotere landen als Duitsland, het VK en Spanje vooralsnog niet ter tafel ligt. Small is not beautiful in de realpolitiek van multinationale beslissingen.

De politieke realiteit is wat ze is. België kan niet veel meer doen dan voluit de Europese kaart te trekken. Dit in de hoop dat de consistente toepassing van de Europese wetgeving over interne markt en subsidiebeleid de discriminatie op grond van nationaliteit binnen de perken houdt. Toch moet men zich de vraag stellen of men het verankeringsdebat niet opnieuw moet voeren in het licht van Opel en gelijkaardige dossiers. Niet om slecht presterende bedrijven te beschermen tegen overname door succesvolle buitenlandse concurrenten. Wel om - waar mogelijk - de beslissingscentra van gezonde bedrijven van eigen bodem lokaal te verankeren. En zo te vermijden dat

bij herstructureringen de Belgische en Vlaamse vestigingen systematisch als eerste in de klappen delen.

Als we de beslissingscentra van gezonde bedrijven van eigen bodem lokaal verankeren, vermijden we dat ze bij herstructureringen klappen krijgen

© 2010 De Persgroep Publishing